

DRUŠTVENA FUNKCIJA INFORMACIJA

S naglim razvojem nauke i tehnike osjeća se sve veća potreba za naučnim i tehničkim informacijama. Njihovo je značenje općepriznato kako na naučnom, tako i na društvenom polju, pa se sve više čuje i tvrdnja da se ekonomska i kulturna moć društva zasniva na naučnim i tehničkim informacijama.

Činjenica je da se cjelokupan proces civilizacije oslanja na naučne i tehničke informacije, koje su spona između prošlosti i sadašnjosti, ukidajući svaku prostornu udaljenost. »Danas sva sredstva društvene akcije treba da budu usmjerena na rješavanje problema kako da se postigne brzi porast društvene produktivnosti rada i kako da se postigne snažnije učešće u međunarodnoj podjeli rada Naučnoistraživački i kulturni rad u raznim oblicima i stepenima upravo je budućnost svakog rada«, rekao je Kardelj nedavno.

Rezultat svakog naučnog ili tehničkog rada, intelektualnog ili fizičkog istraživanja jest — **informacija**. Svaka informacija, od svog izvora, prolazi u različitim oblicima i putem različitih objekata do novih istraživača, koji se njome koriste u daljnjim istraživanjima. Tako se stvara sistem informacija i traže najpovoljniji načini i uvjeti za njihovo prenošenje i korištenje. Služba informacija služi kao posrednik između dokumenata, objavljenih ili neobjavljenih, i korisnika, kao jedna od veoma važnih karika u naučnoistraživačkom procesu. Pojava nove naučne discipline nazvana »dokumentacija«, »dokumentalistika«, »naučne informacije«, »teorija naučnih informacija«, »nauka o informacijama« itd. — danas je općepriznata činjenica, koju ne osporava ni jedan ozbiljan učenjak.⁽³⁾

Kao naučna disciplina, ona ispituje strukturu, osobine i prenošenje informacija, koristeći se pri tom metodama takvih nauka kao što su psihologija, logika, neurofiziologija, lingvistika i matematika; dok se kao grana tehnike ona bavi sredstvima za obradu informacija, primjenjujući metode računarske tehnike, bibliotekarstva, istraživanja sistema i naučne organizacije rada.

Ta nova naučna disciplina prvodobno je nazivana »dokumentacija«, izvedeno od riječi »dokument«. Govorilo se o tehničkoj dokumentaciji, komercijalnoj dokumentaciji kao posebnoj djelatnosti koja se bavila prikupljanjem, obradom, uskladištenjem, nalaženjem i rasprostriranjem dokumenata.

Termin »dokumentacija« prvi je upotrijebio belgijski učenjak Paul Otlet, u svom referatu na Međunarodnoj konferenciji iz ekonomike godine 1905. Termin »dokumentacija« široko se primjenjuje nakon osnivanja Holandskog instituta za dokumentaciju godine 1920. Godine 1934. ušao je u naziv Međunarodnog instituta za dokumentaciju organiziranog na temelju Međunarodnog bibliografskog instituta, a godine 1937. i u naziv njegova sljedbenika Međunarodne federacije za dokumentaciju (FID).

Otada se termin »dokumentacija« susreće vrlo često u stručnoj literaturi, a uz njega se javlja sve više pokušaja da se što bolje i preciznije odrede djelokrug i funkcija te nove naučne discipline.

Uzet ćemo za primjer definiciju FID-a: »Prikupljanje i uskladištenje, klasifikacija i selekcija, rasprostiranje i korišćenje svih vidova informacija«.

Radi ilustracije navest ćemo jednu od onih definicija koja se vrlo često citira u stručnoj literaturi, a godine 1951. usvojio ju je Izvršni biro Asocijacija specijalnih biblioteka SAD: »Dokumentacija je vještina koja se sastoji od a) stvaranja dokumenata b) rasprostiranja dokumenata i c) korišćenja dokumentima (dokument je ovdje svaka registrirana informacija: film, izvještaj, geografska karta, bušena kartica, magnetofonska vrpca itd)«.

Zanimanje za dokumentaciju (kako su je tada nazivali) sve više raste, pa je Američki institut za dokumentaciju godine 1955. raspisao natječaj za najbolju definiciju. Institut je primio velik broj definicija i od njih izabrao tri kao najbolje. Navest ćemo jednu od njih, koja po našem mišljenju najbolje odgovara: »Nauka o sređenom predstavljanju i čuvanju registriranih znanja, koja podešava njihov sadržaj za brzo korišćenje i pronalaženje uzajamne veze (G. Dyson)«.

Ali, pored termina »dokumentacija« počinje se pojavljivati u stranoj literaturi i drugi termin »naučna dokumentacija«. Njega susrećemo i u Taylorovu rječniku: »Glossary of Terms Frequently Used in Scientific Documentation«. Tom novom terminu vrlo se brzo pridružuje još jedan novi termin »naučna informacija«, za istu naučnu djelatnost. Susrećemo ga osobito često u sovjetskoj stručnoj literaturi. No, u SSSR-u se susreću i drugi termini* koji se ne susreću u zapadnoj literaturi, to su termini: »dokumentalistika« i »nauka o informacijama«.

Da bi se stalo na put toj šarolikosti, na Zapadu je predloženo da se odbace svi upotrebljavani termini i prihvati jedinstveni termin za sve i da se na taj način uklone sve teškoće. Novi termin nikada prije nije bio upotrebljavan niti na Zapadu, niti na Istoku, pa tako kida tradiciju i omogućava novoj nauci da sigurnije nastupi u svijetu. To je termin — informatika; definiran je 1966, 1967. kao »nova naučna disciplina koja izučava strukturu i svojstva (a ne i konkretni sadržaj) naučnih informacija kao i zakonitosti naučno-informativne djelatnosti, njihovu teoriju povijest, metodiku i organizaciju«.

* Izraz »Informatika« prvi je formalno upotrijebio direktor VINITIA-a A. J. Mihajlov, 1966.

Informatika — novo ime teorije naučne informacije »naučno-tehnička informacija«, 1966, 12.

Novi termin pridonio bi većoj afirmaciji i bržem razvoju ove nove nauke, međutim, terminološke razlike u tome jako odmažu.

Zasad je na Zapadu, kao sintetizirani izraz koji se odnosi na naučne metode i tehniku o ljudskim znanjima, prihvaćen termin »dokumentacija«, a na Istoku se za isti sadržaj upotrebljava termin »informacija«.

To ističemo stoga da ne bi došlo do zabune prilikom upotrebe jednog ili drugog termina koji označavaju isto naučno područje.

Važno je da se na obje strane svijeta podjednako intenzivno radi u području »dokumentacije« alias »informacije«; kako se proučava semantika, sistem, izraz, jezik, tako se proučavaju i strojevi za programiranje i selekciju. U cijelom svijetu stručnjaci koji rade na tom području imaju isti cilj: u što kraćem roku omogućiti stručnjacima i naučnim radnicima iz različitih oblasti uvid u najnovije dosege na tom području.

SISTEM NAUČNIH INFORMACIJA jedne zemlje organizirana je aktivnost za prenošenje naučnih spoznaja i stručnih iskustava o primjeni naučnih rezultata do svih korisnika.

Budući da količina naučnih saznanja stalno raste, rapidno se povećava i broj naučnih informacija. Nastala je takva situacija, kaže fizičar prof. J. D. Bernal, da je možda lakše izgraditi neku teoriju nego saznati iz literature je li takva činjenica ranije otkrivena ili zaključak izveden.

Prilike su iste u društvenim i političkim naukama, u ekonomskim naukama i u svjetskim zbivanjima uopće. Svake godine izlazi sve veći broj časopisa, knjiga, brošura, izvještaja, ali osim toga postoji i velik broj otiskanih izvještaja i naučnih radova. »Utvrdeno je da bi jedan kemičar, sa znanjem trideset jezika, uz pretpostavku da 1. I počne čitati radove iz svoje struke, po 40 sati tjedno, do 31. XII pročitao samo jednu desetinu materijala objavljenog u toku te godine«. Takve primjere vrlo često susrećemo u stručnoj literaturi; oni vrlo jasno ilustriraju sadašnje stanje i jasno ukazuju na prijeku potrebu da se pomogne stručnjacima. »U razdoblju od godine 1900—1950. sporadični i osamljeni primjeri izrade kumulativnih bibliografija, a osobito indeksa i sekundarnih publikacija (apstrakta), postali su obična i rasprostranjena pojava i pored individualnog i institucionalnog dokumentacionog materijala. Osnivanje službe apstraktiranja (tzv. aktivna dokumentacija) i potreba za specijalnim internim zbirkama informacionog materijala (tzv. pasivna dokumentacija) doveli su do institucionalizacije tih aktivnosti u dokumentacionim (informacionim) centrima ili specijalnim bibliotekama. Dok je u prošlosti bila zaboravljena uloga naučnog radnika, koji je bio u osnovi procesa intelektualnog rada kao amater i apsorber, danas je njegova uloga dobila značajno mjesto.

I dok sistem predstavlja kompleks interakcija gdje se neki element, podatak, poruka, informacija, najčešće posredstvom nekog materijalnog medija, dokumenta, prenosi, sprema, čuva, pronalazi i iskorištava, tako da se komunikacioni lanac zatvara od emisije, autputa, preko međustanica transmisije, akumulacije i selekcije tzv. retrievala, do inputa, apsorpcije.

Danas postoje tehnološke mogućnosti za prijenos ne samo statičkih poruka, već i dinamičkih procesa, intelektualnih aktivnosti, brzih i točnih. Sve to omogućava da se usvoji sistem telekomunikacija i medija masovnih komunikacija u međunarodnim mrežama.

Prirodne nauke, zbog jednostavnijih sistema postupanja u istraživanjima, ostvarile su najširu primjenu jedinstva misli, izraza i djela.

Dolazi do sve uže specijalizacije u naučnom i praktičnom radu, ali i pored toga učenjaci i stručnjaci nisu više u stanju da sami prate relevantne informacije. Osim toga, uže specijalizacije neminovno zahtijevaju neke opće spoznaje iz mnogobrojnih drugih specijalnih područja.

Vidjeli smo da se sistem naučnih informacija treba organizirati kako bi naučni radnik i stručnjak došao u što bržem roku do posljednjih rezultata postignutih na tom polju. Sistem naučnih informacija uključuje one elemente organizacije i sredstava koji osiguravaju:

— da se naučne informacije iz cijelog svijeta unose u zemlju i u njoj primjenjuju;

— da se ažurno objavljuju obavještenja o programima i napredovanju istraživačkih radova, koje sufinancira društvena zajednica;

— da se u obliku naučnih informacija (potpunih i sažetih) formuliraju nove spoznaje do kojih se došlo u zemlji;

— da se naučne informacije o novim saznanjima mogu prenositi u zemlji i u ostalom svijetu.

Sistem naučnih informacija obuhvaća, dakle, **prikupljanje** naučnih informacija i njihovo prethodno **proučavanje** i **sistematiziranje**; izradu **obavještenja** o izvorima naučnih informacija i njihovu difuziju. Osim toga obuhvaća i pitanje u vezi sa svrsishodnošću oformljenog sadržaja i racionalnim materijalnim oblikom naučnih informacija, njihovim adaptiranjem za različite potrebe i njihovim širenjem.

Sistem naučnih informacija poklapa se, dakle, s djelatnošću koja se obično naziva »naučna i tehnička dokumentacija« (u širem smislu), kamo ulazi i informativna djelatnost djelomično i s djelatnošću autora naučnih informacija, a pogotovu urednika i izdavača publikacija.

Mi danas stojimo pred zadatkom da uspostavimo i usavršimo sistem naučnih informacija u našoj zemlji, uklapajući se u svjetski sistem naučnih informacija. Značenje sistema naučnih informacija jest u tome što on čini integralni dio naučne djelatnosti, osiguravajući njezin razvoj i usklađujući ga s potrebama društva.

Osim toga, značenje sistema naučnih informacija jest i u tome što omogućava javnost naučnog rada, što informira društveno-političku i naučnu javnost o tokovima i rezultatima toga rada. Tako je lakše moguće razlučiti naučno od nenaučnog, suzbijati diletantizam olakšati prodiranje najboljih naučnih rješenja i unapređivati razinu naučnog rada.

Da bi praksa mogla najefikasnije oplodivati nauku, potrebna je brza razmjena podataka, prijenos informacija između nauke i prakse. Da bi sistem naučnih informacija bio efikasan, on mora da bude i nešto više nego pasivan prijenos informacija; on mora selekcionirati, sjedinjavati i prezentirati materijal korisniku, tako da on stvarno asimilira ono

što je iznijeto. Osnovni je zadatak tog sistema da **prenosi informacije**, a ne dokumente.

Osim toga, sistem naučnih informacija treba zadovoljiti još dva zahtjeva:

I — učenjak treba biti informiran o tome hoće li njegov istraživački rad i nadalje ostati zanimljiv za kolege koji su se zanj zanimali,

II — treba opskrbljivati učenjaka-istraživača potpuno svježim novostima, bitno važnima za taj problem

Informacija, znači, treba brzo i efikasno djelovati i uskladiti potrebe učenjaka da što brže objave svoje radove i da se na vrijeme osiguraju informacije o stanju nauke u tom području.

Što sve spada u pojam »informacija«? O tome postoje različita shvaćanja. Radi ilustracije navest ćemo nekoliko primjera iz poznatih enciklopedija i rječnika.

U Sovjetskoj enciklopediji (II izd. sv. 18) informacija se definira kao informiranje, izlaganje, saopćenje o bilo kom događaju, bilo čijoj djelatnosti itd. Potom se ističe da informacija mora biti donesena u obliku primjedbe, korespondencije, izvještaja sa sastanaka, sportskih susreta itd.

Talijanska enciklopedija određuje pojam informacije kao osvrt, vijest o nekoj ličnosti itd. Ona može biti posjedovanje svih naučnih podataka, potrebnih za raspravljanje o nekom naučnom argumentu. Informacija znači izvještaj, raport, obavještenje, vijest (str. 434).

Poznati Websterov rječnik određuje informaciju kao saznanje stečeno na bilo koji način (str. 749).

Enciklopedija Leksikografskog zavoda određuje pojam informacije kao obavijest, izvještaj, saopćenje, podatak o nečemu.

Vujaklijin rječnik stranih riječi i izraza navodi da je informacija — — proučavanje, upućivanje, uputstvo, obavještenje, raspitivanje, obaviještenost, obavijest, izvještaj, izviješće, sudsko izviđanje, istraga (str. 371).

Iz nekoliko navedenih tekstova jasno se vidi da je pojam informacija shvaćen veoma široko i da nije precizno određen. Pojedini teoretičari i publicisti također su pokušali odrediti taj pojam. Dr Branimir Janković, npr. pod informacijom podrazumijeva »vijesti, mišljenja i podatke o događajima i zbivanjima u političkom, ekonomskom i društvenom životu neke zemlje uopće«.

Ta je definicija dosta precizna i mogla bi se uzeti kao osnova, a sličnu je definiciju usvojilo i naše zakonodavstvo u Zakonu o štampi i vidovima informacija. U članu 13. spomenuti Zakon definira informaciju na ovaj način: »Pod informacijama u smislu ovog Zakona, podrazumijevaju se vijesti, mišljenja i sva druga saopćenja objavljena putem štampe i drugih sredstava javnog komuniciranja«.

Važno je istaći da se, danas, učenjaci ne zadovoljavaju samo tim oblikom informacija, tzv. objavljenih informacija. Oni »na vrhu« smatraju ih presporima i prilagođenima širem krugu, široj publici. Oni predstavljaju neki oblik »nevidljivog koledža«, sa specifičnim oblicima komuniciranja: osobna poznanstva, sastanci, govori, prepiska, razmjena

šapirografiranih tekstova itd. Na takav način članovi tog »koledža« osiguravaju određeni stupanj informiranosti.

Neobjavljene informacije mogu biti: prvo, informacije koje se dobivaju nakon tiskanja nekog naučnog rada, i to osobnom posjetom, pismom ili telefonom, a odnose se na neki detalj primjene metode u radu; drugo, informacije koje prenose stručnjaci, sudionici stručnih sastanaka; treće, informacije koje prenose nepoznati specijalisti — bivši suradnici i sudionici seminara.

Prva dva tipa informacija dobivaju se na konferencijama, simpozijima, kolokvijima i naučnim skupovima.

Kako su pokazala sociološka istraživanja, više od 80% informacija učenjaci dobivaju neformalno, prije nego što se obrate informacionoj službi s pitanjem postoji li o tome objavljena informacija.

Uz svu raznolikost funkcije i značenja informacije za današnje društvo, a pogotovo za naše samoupravno društvo, pokušat ćemo odrediti njezine bitne dimenzije.

Kada smo govorili o informacijama kao nerazlučivom dijelu istraživanja, imali smo na umu samo njihovu »spoznajnu funkciju«. Ali to je samo jedna dimenzija.

Vidjeli smo da informacija ima i svoju društveno-ekonomsku dimenziju. Prema toj funkciji, ona ima i svoju upotrebnu vrijednost. Za naše samoupravno društvo to je veoma značajno. Tržište, sa svojim zakonom ponude i potražnje, relevantno je i za informaciju kao robu.

Iz tog aspekta, potražnja informacija uvjetovana je većim brojem činilaca:

a) s porastom cijena životnih namirnica potražnja za informacijama opada; b) s porastom cijena samih informacija opada potražnja za informacijama; c) ako informacije nisu dovoljno pristupačne korisniku, zanimanje za njih opada s opadanjem povjerenja u izvore informacija itd.

No, iako je informacija u društveno-ekonomskom smislu roba, ona ne bi smjela biti prepuštena djelovanju tržišta. Politički utjecaj na potražnju trebao bi se kretati u pravcu izgrađivanja svijesti o pravu na informaciju kao i dužnosti svakoga građanina da je širi kao dio svoje društvene odgovornosti.

Muhamed Nuhić zalaže se za transformaciju slobode štampe u slobodu informiranja. Proces transformacije on shvaća kao suštinsku promjenu u samom shvaćanju ljudskih prava i sloboda. »Monopolizacijom sredstava informiranja dolazi se do uzurpiranja jednog uslova bitnog za ispoljavanje čovjeka (Nuhić (8)).«

Osim tih funkcija, informacija je i »oblik društvenog komuniciranja« pa je tako tijesno povezana s društveno-političkim životom društva u kojem djeluje.

Ustavom SFRJ zajamčeno je pravo svakoga građanina, a i njegova obaveza na informiranost. »Znatno više nego prije, ta su sredstva značajna politička, idejna i kulturna žarišta i utjecajan činilac u oblikovanju i ostvarivanju društvene politike«.

Novi društveno-politički odnosi zahtijevaju sve veću aktivnost građana u društvenom i političkom životu, što za sobom povlači sve veću potrebu za informiranošću.

U Izvještaju komisije Kennedyjeva Savjetodavnog komiteta za pitanja naučnog razvoja lanac prenošenja informacija ima tri glavne faze. Prve dvije faze obuhvaćaju: registriranje, izradu i ekspoziciju materijala. Obje faze izrađuju stručnjaci i organizacije u kojima se rađaju informacije. Treću fazu čini korisnik služeći se informacijom.

Kako da se organizira rad informativnih centara i informativne službe? Prije svega važno je naglasiti da je za efikasan i uspješan rad u prvom redu važno postojati jasne predodžbe o tome koji su njihovi zadaci i ciljevi. Prijeko je potrebno odrediti glavna i sporedna područja interesa organizacije koja osniva informativni centar. »Svaka zemlja posjeduje ili nastoji razviti niz raznolikih institucija prema vlastitim potrebama, radi naučnih istraživanja, načina rukovođenja i obavljanja upravnih poslova, zakonodavnih, i društvenih, kao i ostvarivanja problema naučnih ustanova, tehnike, ekonomike, industrije, trgovine, prosvjete i dr. Svim tim institucijama potrebno je obilno i snažno pritičanje odgovarajućih informacija, baš kao što je pulsacija krvi životno značajna za zdravlje čovječjeg tijela«. (dr J. Edwin Holmstrom: Neophodnost organizacije, Moderna dokumentacija i informacija, glava 3).

U industriji efikasnost izvođenja zadataka ovisi o obilnom pritičanju informacija. Iskustvo je pokazalo da u industrijaliziranim zemljama inženjer u proizvodnji ne može jamčiti ekonomičnost proizvodnje ako nije neprekidno u toku najnovijih odgovarajućih informacija o procesima za koje se zanima.

Postavlja se pitanje: treba li čekati na informacije? Ne, nikako! Prema informacijama treba imati aktivan stav i ispitivati način i sredstva da se do njih što brže i lakše dođe.

»Korisnik informacija može na više načina tražiti informacije: osobno, poštom i telefonom«. Prednost, dakako, imaju osobni dodiri, jer se putem njih zahtjev lakše precizira i klasificira. Osim toga, korisnik tada može pomoći prilikom traženja, dajući sugestije i usvajajući ili odbijajući dobivenu informaciju, koja je za njega tražena.

U modernim informativnim centrima veoma se često zahtjevi upućuju telefonom i poštom, ali nemaju prednost osobnog dodira.

U svijetu danas izlazi barem 30.000 značajnih naučnih i stručnih časopisa. Od toga, prema podacima Jugoslavenskog bibliografskog instituta, u zemlju ne ulazi ni 40%.

»U jednom širem kontekstu naučno-tehničke revolucije, u koju smo se, zbog povijesne nužnosti, morali uključiti, prijeko je potrebno da svaki značajniji objavljeni izvor naučnih informacija bude odmah uvezen u zemlju«.

Osim objavljenih (bilo primarnih ili sekundarnih dokumenata), vrlo važnu ulogu igraju i informacije o inozemnim naučnim sastancima, izložbama i dr — tzv. nedokumentiranim izvorima naučnih informacija.

Krajnje je vrijeme da u našem samoupravnom društvu i sistem naučnih informacija dobije društvenu potporu, i to od upravnih organa, i od

društveno-političkih zajednica. Potpora danas više ne smije biti samo u priznavanju njezina značenja, već i u efikasnim i konkretnim koracima.

Prije svega, upravni organi osobito novoosnovani Sekretarijat za informacije, trebaju osigurati njihovo efikasno i skladno financiranje, kako bi se na taj način stvorila osnova za jedinstven sistem naučnih informacija u zemlji.

Treba riješiti mnoge veoma važne probleme:

- financiranje informativnih centara;
- organizirati naučno-informativnu djelatnost kako u privrednim, tako i u neprivrednim djelatnostima;
- osigurati kvalitetu informacija, a s tim je direktno vezano i pitanje stručnih kadrova itd.

To je dugoročna akcija, dugoročni proces koji se uklapa u probleme izgradnje našeg novog samoupravljačkog demokratskog društva.

Osim dugoročnog programa, ističe se, prijeko je potrebno odrediti i neposredne mjere koje valja što prije provesti da bi uspjela ova dugoročna akcija.

Te bi se mjere trebale odnositi na stvaranje povoljnih uvjeta za nastajanje i širenje informacija, i to iz **domaćih** i **stranih** izvora.

Rezimirajući mjere prijeko potrebne za stvaranje jedinstvenog sistema naučnih informacija u našoj zemlji, ističemo ovo:

- a) stvaranje mreže specijaliziranih naučno-informativnih centara, međusobno povezanih tehničkim sredstvima komunikacija;
- b) koordinirani rad svih centara za informacije (bilo da se zovu dokumentacioni centri ili informativni centri);
- c) klasiranje objavljenih dokumenata prema određenom međunarodnom klasifikacionom sistemu.

Osvrnut ćemo se još na sadržaj dokumenta »Aktualna pitanja društvenog položaja i uloge informativne djelatnosti i sredstava javnog informiranja u sadašnjoj fazi razvoja sistema socijalističkog samoupravljanja«.

Sadržaj toga značajnog dokumenta rezultat je široke i sadržajne rasprave organizirane u posljednje dvije godine u aktivima Saveza komunista i u radnim organizacijama koje se bave tom djelatnošću.

U njemu se kaže: »U utvrđivanju stvarnog, konkretnog sadržaja podružvljavanja informacija i sredstava masovnog informiranja nužno je polaziti prvenstveno od ovoga:

- 1) sredstva masovnog informiranja imaju izrazito društveni karakter i obavljaju djelatnost od posebnog društvenog interesa;
- 2) rasvjetljavanje i saopćavanje istine smisao je i cilj informiranja u našem samoupravnom socijalističkom društvu;
- 3) razvijanje odnosa samoupravljanja i dohotka unutar radnih zajednica, koje se bave informativnom djelatnošću, neophodna je i važna pretpostavka za uspješno ostvarivanje uloge i jačanje utjecaja sredstava informiranja, za njihovo integriranje u šire samoupravne društvene tokove, u cjelovit sistem samoupravljanja;

4) sredstva javnog informiranja razvijaju se i djeluju kao samostalni, stvaralački i aktivni subjekt u procesu formiranja i ostvarivanja društvene politike. To proizlazi iz suštinskih potreba razvoja neposredne socijalističke demokracije koja postavlja i potiče samostalnu, stvaralačku akciju svih društvenih subjekata, svih centara društvene misli i političkog djelovanja u borbi za socijalistički progres».

Na kraju još nekoliko riječi o nastojanjima, na međunarodnom planu, da se stvore elementi jedinstvenog svjetskog sistema i da se on široko koristi u zemlji gdje je stvoren kao i što moguće šire primjenjuje na cijeloj zemljinoj kugli.

Prvi korak u tom pravcu bio je prijedlog za osnivanje internacionalnog centra (ICISS) za informativna istraživanja i službe u Jugoslaviji, koji bi bio »čvorna tačka u ukrštanju internacionalnih i nacionalnih sistema specijalne i opće informacije i veza« (B. Težak). Jugoslavija je izabrana i zbog svojega geografskog položaja, političkog ugleda na Istoku i Zapadu i stoga što je višenacionalna zemlja s raznim kulturnim tradicijama, a siromašna efektivnim mjerama na liniji sistema komunikacija.

Taj prijedlog još nije realiziran, ali time nije izgubio na svojoj aktualnosti ni danas a može se i dalje smatrati predstojećim korakom u ostvarivanju međunarodne suradnje na polju naučnih informacija.

BIBLIOGRAFIJA

1. **Jean Cazeneuve:** Communications de masse et mutations culturelles, Cahiers internationaux de sociologie, 1969, 41, str. 17—25.
2. **D. J. Fosket:** Progress in documentation, Informatics, Journal of documentation, 1970, 4, str. 340—369.
3. **Dušan Isaković:** Dokumentologija, Informatika, 1967, 1, separat 5.
4. **V. S. Korobejnikov:** Analiz soderžanija massovoj komunikaciji, Voprosy filosofii, 1969, 4, str. 100—110.
5. **A. J. Mihajlov, A. J. Černyj, R. S. Giljarevski:** Informatika — naziv nove teorije naučnih informacija, Informatika, 1967, 1, separat 4.
6. **E. E. Mirska:** Komunikacij v nauke, Voprosy filosofii, 1969, 8, str. 107—115.
7. **Milan Mole:** Neke mere za izgradnju sistema naučnih informacija u SFRJ i njihovi nosioci, Informatika, 1967, 2, separat 20.
8. **Muhamed Nuhić:** Informacija u samoupravnom društvu, Socijalizam, 1968, 11, str. 1446—1460.
9. **Mate Oreč:** Sloboda informacija i propaganda u savremenoj međunarodnoj zajednici, Beograd, 1966.
10. **Schurmans Stekhoren:** Pribavljanje i slanje informacija, Moderna dokumentacija i informacija, glava 4, (uredio dr O. Frank, Beograd, 1962).
11. **E. L. Sapiro:** Informativna služba i biblioteke, Informatika, 1967, 2, separat 17.
12. **Božo Težak:** Informaciono-dokumentaciono-komunikacioni (INDOK) sistem, Informatologia Jugoslavica, 1, 1969, Nos 1—4, str. 1—11.
13. **Božo Težak:** Informacione znanosti i službe, njihova struktura, odnosi i politika, Informatologia Jugoslavica, 1969, 1, Nos. 1—4, str. 13—29.
14. **Božo Težak:** Uloga malih zemalja u stvaranju internacionalnih sistema informacija i sudjelovanje Jugoslavije, Informatologia Jugoslavica, 1969, 1, Nos. 1—4, str. 31—41.

15. **Božo Težak:** Uvod u Informacije, Informatologia Jugoslavica, 1969, 1, I.
16. **Božo Težak:** Informacione znanosti i službe, Informatologia Jugoslavica, 1969, 1, str. 22.
17. **Milica Velimirović:** Bibliotekarstvo, dokumentacija i naučne informacije, Bibliotekar, 1967, 3—4, str. 139—146.
18. **Bogumila Živković:** Služba informacija, Bibliotekar, 1966, 1—3, str. 58—64.
19. * * * Moderna dokumentacija i informacija (Uredio dr O. Frank) Beograd, 1962.
20. * * * Nauka, vlada i informacija (prijevod s engleskog) Izvještaj predsjednikova savjetodavnog komiteta za pitanja naučnog razvoja), Beograd-Vinča, 1964.
21. * * * Osnovni stavovi, polazna načela i programi mjera za izgradnju sistema naučnih informacija, Informatika, 1967, 1, separat 7.
22. * * * Simpozij — Informacija i samoupravljanje, Beograd, 1965.